

THERAVÀDA
PHẬT GIÁO NGUYÊN THỦY

BUDDHA BHASITA
PHẬT NGÔN

Dịch giả : VANSARAKKHITA
TỶ KHƯU HỘ TÔNG

giữ bản quyền

2517
1974

PHẬT GIÁO NGUYÊN THỦY
THERAVĀDA

PHẬT NGÔN
(*BUDDHA BHASITA*)

Soạn giả

TRƯỞNG LÃO HÒA THƯỢNG HỘ TÔNG
(*VAÑSARAKKHITA MAHĀTHERA*)

TỰA

Chúng tôi trích yếu những Phật ngôn có ý nghĩa sâu xa tế nhị trong pháp cú kinh của đức Phật và chọn lọc những thiện ngôn của các bậc Thượng lưu Trí thức cho chư đệ tử xem nghiệm sẽ thấy tinh thần thư thái an vui để cởi mở nghiệp báo đau khổ từ lâu của cuộc đời giả tạm.

Chúng tôi tin rằng: những lời dạy thâm thúy sâu xa trong quyển kinh bé nhỏ này sẽ đem đến cho những nhà mộ đạo nhiều pháp vị thanh cao để vững bước trên đường đạo quả.

Mong thay

Namo buddhāya

PHẬT NGÔN

1. Thắng mình mới thật là xuất chúng.
2. Tự mình chế ngự một cách chân chánh, đó là ánh sáng chói ngời của người nam và nữ.
3. Người đã tự chế chân chánh rồi gọi là có nơi dung thân mà kẻ khác khó được.
4. Biết mình là nơi thương yêu, thì phải tự bảo vệ cho chân chánh.
5. Bậc minh triết nên làm cho tâm mình trong sáng khỏi điều dơ bẩn.
6. Dạy kẻ khác thế nào, thì tự mình cũng thực hành như thế ấy.
7. Phải tự phê bình (tự kiểm thảo sự hành động và ý tưởng của chính mình).
8. Hãy là người chú ý bảo vệ mình đừng cho ngã lòng, phiền muộn, nóng nảy.
9. Không nên phá hoại lợi ích của mình vì lợi ích kẻ khác, dầu là nhiều. Biết lợi ích của mình rồi, nên tận tụy tìm tòi lợi ích của mình.
10. Đã tự rèn luyện chân chánh rồi mới huấn luyện kẻ khác, vì được nghe rằng: tự hóa là khó.
11. Bậc minh triết trú trong đức hạnh thích hợp trước, rồi tiếp tục giáo hóa kẻ khác sau, thì không bị ô nhiễm.
12. Trước vị hăng tưng gia đến người kiên cố, có trí nhớ, có công việc gọn gàng, quan sát rồi mới hành động, đã ức chế rồi thì được ở an theo pháp và không sợ ý.
13. Đừng sợ ý, đừng thân thiết vì thế lực ưa thích trong tình dục; bởi người không sợ ý hay quán tưởng, thì hăng đến nơi cực lạc.
14. Nghiệp hăng phân hạng chúng sanh: thấp hèn, cao sang.
15. Chúng sanh hăng cư xử theo nghiệp.
16. Kẻ nào cân nhắc trước rồi mới làm là hoàn toàn hơn.
17. Việc đã làm, không sửa chữa được.
18. Biết việc nào hữu ích đến mình thì nên làm việc ấy trước.
19. Nếu phải làm việc gì thì nên làm việc ấy tận tụy.
20. Phải làm theo lời của bậc thương mình.
21. Phải làm bốn phận với người giúp mình.
22. Kẻ nào được người khác thi ân, làm lợi ích cho khi trước, mà không nhớ, thì lợi ích mà kẻ đó ao ước hăng hư hỏng.
23. Người nào tìm an vui trong mình, nhưng dùng quyền thế hãm hại chúng sanh (cần sự mát mẻ), người đó từ trần không được vui.
24. Sự nguyện vọng hăng dẫn người đi.
25. Chẳng có lửa nào bằng nhục dục.
26. Người thọ dụng thú vui càng ưa thích thú vui bội phần.
27. Những dục lạc đều là chua cay như nọc độc, hăng ám ảnh kẻ si mê, họ phải chịu khổ trong địa ngục và chịu khổ lâu dài.
28. Người có sự tỉnh tấn không nên ngủ nhiều, nên thân cận pháp đánh thức, phải từ bỏ sự lười biếng, nóng nảy, xảo trá, cười nhạo, đùa giỡn và nhục dục cả vật trang sức.
29. Người có sự nhẫn nại hăng đem sự lợi ích đến mình và kẻ khác. Người có sự nhẫn nại là bậc tạo đường đi đến cõi Trời và Niết-bàn.
30. Nhẫn nại hăng búng gót tất cả tội lỗi, người có nhẫn nại gọi là người hủy diệt gốc các tội lỗi, nhất là lỗi khiến trách và tranh biện.
31. Người có sự nhẫn nại và lòng bác ái hăng là bậc có lợi, có tước vị và an vui mãi mãi. Người có sự nhẫn nại là nơi thương yêu của chư thiên và nhân loại.
32. Nhẫn nại là chủ yếu, là nguyên nhân của các đức, tức là giới và định. Tất cả thiện pháp hăng tiến triển bằng nhẫn nại mà thôi.
33. Đòi hăng bị tâm dẫn đi.

34. Người hành động theo quyền lực của tâm thì phải khổ.
35. Người sáng trí khiến tâm mình tin ngưỡng chân chánh.
36. Hãy chú ý giữ gìn tâm mình.
37. Bậc trí tuệ nên giữ gìn cái tâm.
38. Tội sanh từ đối tượng nào, phải phòng ngừa tâm khỏi đối tượng đó.
39. Túc quan mà người nào không rèn luyện cho hoàn hảo, cả thân lẫn tâm người ấy hằng rung động.
40. Túc quan mà người nào đã rèn luyện hoàn hảo rồi, cả thân lẫn tâm của người ấy hằng không lay chuyển.
41. Mưa hằng rỉ chảy vào nhà không được lợp kín thế nào, tình dục hằng rịn thấm vào tâm không rèn luyện được như thế ấy.
42. Tâm của người hằng kích động vì phân biệt sai lầm, người hãy chừa bỏ đối tượng xinh đẹp khêu gợi lừa lòng đi.
43. Khổ hằng không xảy đến cho người hết quyên luyện.
44. Người đã tin vững trong chánh pháp là bực ủng hộ đại chúng.
45. Thanh danh hằng không lìa người trú trong pháp.
46. Người trú trong pháp hằng không làm tội.
47. Phải chọn pháp một cách thận trọng.
48. Phải thận trọng đối với chánh pháp.
49. Phải chọn pháp một cách khôn ngoan và thấy rõ nội dung của pháp bằng trí tuệ, thì mới có sự giải thoát của tâm như tắt ngọn đèn chóa mắt vậy.
50. Khí chất bất khả kháng đối với lòng trắc ẩn là đặc tính của bậc đại nhân.
51. Sự tri ân là dấu hiệu của người lương thiện.
52. Tài sản thường hại người đần độn.
53. Danh dự thường hại kẻ đê hèn.
54. Khi biến cố, phải cần đến bậc minh triết.
55. Biết được tâm lực trong lúc có nguy hiểm.
56. Phải tăng gia từ bỏ nét xấu.
57. Phải chú ý đến sự yên lặng hoàn toàn.
58. Người chú ý đến sự yên lặng phải từ bỏ những vật quyên rũ¹ trong đời.
59. Điều nào không sai quấy, nên nắm lấy điều ấy.
60. Trước mặt hành động ra sao, sau lưng hành động như vậy.

61. Các người hãy có nơi dung thân, đừng ở vô căn cứ.
62. Mặt trăng, mặt trời, Sa-môn, Bà-La-Môn và bờ biển đều có sức mạnh khác nhau nhưng sức phụ nữ càng mạnh bội phần.
63. Người nào sáng trí trong pháp, thành tâm tôn trọng bậc hiền nhân, người đó hằng được tiến triển trong hiện tại, và họ sẽ thọ sanh lên cõi Trời ở vị lai.
64. Sắc, tiếng, mùi, vị, đụng chạm và pháp giới chỉ là miếng mồi khùng khiếp đáng sợ, chúng sanh hằng say mê, mải miết trong những đối tượng đó.
65. Trí tuệ quý báu hơn tài sản.
66. Sự tập trung tư tưởng không có đến người vô trí tuệ.
67. Trí tuệ không có đến người không tập trung tư tưởng.
68. Trí tuệ hằng ủng hộ, điều chỉnh người.
69. Người có trực giác bằng trí tuệ.

¹ Tài, sắc, lợi, danh

70. Người hăng trong sạch bằng trí tuệ.
 71. Bậc trí tuệ nói rằng: “Người sống bằng trí tuệ là bậc xuất chúng”.
 72. Người có trí tuệ chỉ hiểu biết yếu điểm Phật ngôn một mình cũng là cao quý hơn.
 73. Trí tuệ được biết bằng cuộc đàm thoại.
 74. Đến hết của cải, bậc trí tuệ vẫn an vui. Nhưng thiếu trí tuệ dù có tài sản đầy đủ cũng không ở an được.
 75. Người sáng trí nói rằng: “Trí tuệ cao quý như mặt nguyệt, cao quý hơn cả tinh tú; cho đến giới, thanh danh và pháp cũng hăng đi theo hàng có trí tuệ”.
 76. Nếu thấy hạnh phúc lớn do sự thừa nhận phần vui nhỏ, bậc trí tuệ nhận thấy vui lớn cũng từ bỏ sự vui nhỏ.
 77. Kẻ thấp hèn (vô trí tuệ) được tước vị rồi hăng gây điều vô ích đến mình, làm hại mình lẫn kẻ khác.
 78. Kẻ vô trí tuệ không có tâm kiên cố, dù sống đến trăm năm cũng không quý bằng bậc trí tuệ trầm tư mặc tưởng sống một ngày.
 79. Sự sợ ý là con đường chết.
 80. Bậc minh triết khiển trách mãi mãi sự sợ ý.
 81. Người đã sợ ý rồi, dù nói nhiều Phật ngôn nhưng không thực hành, hăng không được phần quý yên lặng, như kẻ chặn bò đém bò cho kẻ khác.
 82. Người nào trước đã sợ ý, về sau không buông lung, người đó khiến đời này sáng lạng như vàng trắng ra khỏi đám mây.
 83. Ác pháp là sự dơ bẩn cả đời này và đời sau.
 84. Người dơ bẩn, tâm xấu xa hăng chịu khổ vì nghiệp của họ.
 85. Người hiền bỏ ác nghiệp bằng sự tinh tấn.
 86. Người hay làm ác vì si mê.
 87. Kẻ nói dối không làm ác không được.
 88. Gọi là bậc minh triết là vì hay làm lợi ích được thành tựu.
 89. Bậc minh triết có giới hoàn toàn hăng chói lợi như ánh lửa.
 90. Bậc minh triết tránh sự vô ích, chỉ lấy điều hữu ích.
 91. Các bậc minh triết hăng gìn giữ các căn.
 92. Những bậc minh triết không biểu lộ thái độ cao thấp.
-
93. Trong nhân loại, người đã ức chế tâm rồi là bậc quý nhất.
 94. Người sáng trí hăng từ bỏ tội lỗi.
 95. Bậc trí tuệ không bận lòng trong việc vô trách nhiệm.
 96. Bậc trí tuệ được của cải rồi hăng tiếp đãi thân quyến.
 97. Những bậc tịnh giả không cảm xúc thèm khát ngũ dục.
 98. Bậc tịnh giả hoan hỉ trong sự ủng hộ chúng sanh.
 99. Những bậc hiền nhân hăng được giải thoát do không cố chấp.
 100. Người tự biết mình là ngu dốt là người sáng trí do nhân ấy.
 101. Kẻ yên lặng hăng không sanh trong địa ngục.
 102. Người vui thích Pháp là người phát đạt.
 103. Người tôn trọng hăng được tôn trọng.
 104. Người tôn kính hăng được tôn kính.
 105. Người cúng dường hăng được cúng dường.
 106. Người kính lạy hăng được kính lạy.
 107. Người nghe nhiều, có sự quán tưởng là sức mạnh.
 108. Người được tín nhiệm là thân quyến quý nhất.
 109. Người không bị quở trách chẳng có trong đời.

110. Người không có kiên nhẫn hằng có oan trái.
111. Người ngay thật nói sao làm vậy.
112. Người chữa cái bằng sự hổ thẹn vốn hiểm có trong đời.
113. Người ngay thật không nói sai sự thật.
114. Cha mẹ là trời phạm thiên của con.
115. Cha mẹ là thầy đầu tiên của con.
116. Cha mẹ là bậc đáng cho các con sùng bái cúng dường.
117. Trong các con, con vâng lời là hơn hết.
118. Người có đức hay gìn giữ đức tính của mình.
119. Phải ngăn ngừa điều kinh sợ chưa đến.
120. Hãy rèn luyện tâm cương quyết chân chánh.
121. Người được cha mẹ nuôi dưỡng cực nhọc như thế, mà không phụng dưỡng, cư xử tệ bạc với cha mẹ hằng sa địa ngục.
122. Người nào biết kiên nhẫn trong sự đói, người tự chê, có sự cần mẫn, ăn uống tiết độ, không tạo tội vì thực phẩm, được gọi là bậc Sa-môn trong đời.
123. Người thêm khát ngũ dục, ưa thích ngũ dục, say mê ngũ dục, gây các tội lỗi hằng sa vào cảnh khổ.
124. Kẻ nào kiêu căng vì dòng dõi, vì của cải, họ hàng, hằng khinh bỉ thân quyến, đó là nguyên nhân mất giá trị của kẻ đó.
125. Như Lai gọi người không còn quyến luyến tình dục là bậc tịnh giả, vì họ không dơ bẩn trong các điều trói buộc, và qua khỏi ái dục, nguyên nhân xáo trộn trong đời.
126. Bậc minh triết hằng không tạo nghiệp ác vì nhân vui cho mình, bậc tịnh giả ngẫu nhiên bị khổ cũng không bỏ pháp, do tâm vị thương và ghét.
127. Tỳ khưu không xao động vì bị khiển trách, cũng không bông bột vì được ca tụng, phải giảm tánh gian tham, keo kiệt, sân cấu và xúi giục người chia rẽ.
128. Người sáng trí, sắc bén thuyết minh về nhân, không phải nhân và xét thấy rõ quả báo, hằng thoát ly thống khổ tức khắc, không sợ quả báo tái lại nữa.
129. Người sáng trí bỏ năm pháp cái, diệt trừ tất cả tùy phiền não, đoạn tuyệt thương và ghét, khiến ái dục và tà kiến không chỗ trú, nên trải đi một mình như loài tê giác vậy.
130. Kẻ ngu dốt nghĩ rằng có con, có của mới ưu sầu, sự thật chính mình cũng chẳng có thì con và của từ đâu mà có.
131. Kẻ nào không hại bạn, kẻ đó đi đến khu vực nào, địa phương nào hay thủ đô nào cũng hằng có người cúng dường trong các nơi đó.
132. Kẻ mong mỗi xấu xa, không hổ thẹn, không hộ pháp, do nhân nào họ hằng gặp điều khổ sở, đến cảnh khổ vì nhân ấy.
133. Kẻ nào tạo nghiệp dữ rồi, bỏ dữ về lành, kẻ đó làm cho đời được sáng lạng, như mặt nguyệt ra khỏi đám mây vậy.
134. Người nằm hoặc nghỉ nơi cội cây nào, không nên phá gãy cành cây đó, bởi kẻ hại bạn là kẻ hèn hạ.
135. Kẻ nào không thực hành giáo pháp của bậc Giác Ngộ đã thuyết, họ sẽ bị sự tổn hại như người thương mãi bị triệt hại bởi kẻ đánh lừa.
136. Kẻ nào là hạng thấp hèn mà tự cao và khinh thường người khác vì tự kiêu, thì đó là hạng người đê tiện.
137. Người nào thấy: Giới văn² trong chính mình, người đó hằng thực hành hai lợi ích cho mình và kẻ khác.

² Văn: điều được nghe.

138. Người nào có trí nhớ tỉ mỉ, niệm pháp bác ái vô lượng biết sự³ của người đó, hằng hao mòn tiêu diệt và tâm luyện ái nhẹ nhàng.
139. Bậc trí tuệ là người: tri ân và báo ân, có bạn thân thiết, tận tâm giúp bạn khi thiếu thốn. Người như thế gọi bậc tịnh giả.
140. Người sáng trí can đảm là bậc đa văn, hộ pháp và thực hành thích hợp pháp, như thế gọi là xui nên đoàn thể được sáng lạng.
141. Người có ngũ căn đầy đủ, yên lặng và hoan hỉ trong sự yên lặng mới gọi là thắng ma vương, cả quân ma và duy trì thân thể cho đến ngày cuối cùng.
142. Nếu người sợ khổ, không thích khổ, thì đừng tạo nghiệp dữ cả trong nơi trống trải và khuất lấp.
143. Ta đã tâm khắp hướng rồi cũng không gặp một người nào thương yêu mình hơn chính mình, cho đến kẻ khác cũng chính họ là nơi triu mến nhất của họ, vì thế nên người thương yêu mình không nên làm hại kẻ khác.
144. Không nên khinh suất lợi của mình, không nên hướng đến lợi kẻ khác, tỳ khuru mong mỗi lợi của người hằng không đạt đến thiên định.
145. Người say đắm thọ dụng dục lạc, quyến luyến dục lạc, hằng không biết tự mình vi phạm, như loài cá bướng bình vào lờ mà không biết mình vậy.
146. Này các thầy tỳ khuru! Khi người tưởng đến Phật, Pháp, Tăng như vậy, thì không có sự kinh sợ, sững sờ.
147. Phước đem an vui đến trong giờ mạng chung.
148. Sự tích trữ phước đem vui đến cho.
149. Người đã làm phước hằng vui thích trong đời này, chết rồi hằng vui thích, gọi là vui thích trong cả hai nơi; họ hằng vui thích rằng: “Ta đã tạo phước để dành rồi, đi đến nhân cảnh cũng vui thích bội phần”.
150. Nếu người phải làm phước thì nên làm cho đều, nên làm cho vừa lòng trong phước vì sự chất chứa phước đem vui đến cho.
151. Bạn là người hằng giúp việc khi người hữu sự, phước mà tự người đã tạo là bạn trong vị lai.
152. Bậc trí tuệ nói rằng sanh mệnh này ngắn ngủi.
153. Khi chúng sanh chết chẳng có ai ngăn ngừa được.
154. Trừ cái già bằng của cải, không được.
155. Cả người giàu lẫn người nghèo chỉ có sự chết ở trước mặt.
156. Ngày đêm hằng trôi qua, sinh mệnh hằng hao mòn, tuổi thọ của chúng sanh hằng tiêu diệt như nước ở khe hằng khô cạn vậy.
157. Kẻ chăn bò hằng đuổi bầy bò đi đến nơi cho chúng ăn bằng cây hèo thế nào, thì cái già, cái chết hằng đánh đuổi tuổi thọ của chúng sanh như thế ấy.
158. Mẹ là bạn trong nhà.
159. Bạn bè là người thường phát sanh lợi ích khi hữu ích.
160. Người không hại bạn thường được cúng dường trong mọi nơi.
161. Có bạn ác hằng có cử chỉ và nơi vắng lai hèn hạ.
162. Khi hữu sự cần dùng, bạn hữu hằng đem vui đến cho.
163. Nếu được bạn thân trọng chú ý thì nên hài lòng, có trí nhớ đi cùng họ.
164. Ví bằng không được bạn tận tâm thì phải đi một mình và không nên làm tội lỗi.
165. Những người có trí tuệ không xin.
166. Người đáng ghét vì xin quá mức.

³ Phiền não sai khiến chúng sanh trong vòng luân hồi (sanyojana).

167. Không nên xin vật mà mình đã biết là vật vừa lòng của người ta.
168. Lời nói lành khiến lợi ích được thành tựu.
169. Người nói dữ hằng phiền muộn.
170. Kẻ nói dối hằng sa vào địa ngục.
171. Nên biết người trong sạch bằng lời nói.
172. Nên phát biểu lời thanh nhã.
173. Không nên nói lời tội lỗi.
174. Phải nói lời lành, không nên phát biểu bằng giọng bất nhã, sự bày tỏ lời êm tai khiến lợi ích được kết quả, kẻ thốt lời thô lỗ hằng ưu sầu.
175. Người nên nói lời thanh nhã cho thính giả hài lòng, vì người lành hằng không vừa lòng lời thô lỗ, chỉ nên phát biểu lời tao nhã thôi.
176. Người làm việc gì, mới nên nói tới việc đó, không làm việc gì không nên nói đến việc đó, bậc minh triết hằng phân biệt người không làm mà chỉ nói.

177. Kẻ nào ca tụng người đáng khiển trách hoặc quở trách người đáng tán dương, kẻ đó hằng tích trữ tội bằng miệng không được vui, vì lẽ đó.
178. Người thoát khổ được, nhờ bởi sự cần chuyên.
179. Được lợi ích trong nơi nào, bằng cách nào, nên cần mãi trong nơi đó, bằng cách đó.
180. Kẻ nào lười biếng mà trụ lạc thấp hèn, dù sống đến trăm năm cũng không bằng người có tinh tấn, tâm kiên cố sống một ngày, vẫn cao quý hơn.
181. Người được danh vọng nhờ sự thật.
182. Phải nên gìn giữ sự thật.
183. Oan trái được yên lặng bằng không kết oan trái.
184. Sự vừa lòng với đồ dùng tùy có, tùy được, đem an vui đến cho.
185. Được vật gì nên vừa lòng với vật ấy.
186. Bậc xuất gia giết hại người không phải là Sa-môn.
187. Bậc xuất gia không chế ngự là không tốt.
188. Người nào không tự ức chế và không chân thật thì không nên mặc y cà sa.
189. Những bậc đạo sĩ có thiện ngôn là biểu hiệu.
190. Bậc Sa-môn phải trú trong sự phù hợp của Sa-môn.
191. Sự hòa thuận của tất cả đoàn thể khiến sự phát đạt được tăng gia.
192. Giới cho lợi ích được thành tựu đến già.
193. Giới cho điều vui đến già.
194. Giới là vô song trong đời.
195. Giới được biết do sự ngụ chung cùng nhau.
196. Sự ức chế trong mọi nơi là quý.
197. Bậc trí tuệ nên trì giới.
198. Giới là nơi nương mình đầu tiên, là mẹ của tất cả thiện pháp, là đứng đầu các pháp, vì thế phải trau dồi giới cho tinh khiết.
199. Bậc trí tuệ đã kiên cố trong giới hằng có danh dự trong đời này, thác rồi hằng được hớn hở trong cõi Trời, gọi là được hài lòng trong hai cõi.
200. Kẻ ngu dốt không trú vững trong giới, hằng bị khiển trách trong đời này, chết rồi hằng thể thảm trong khổ cảnh, gọi là thất vọng trong hai nơi.
201. Người nào trong đời này ức chế thân, khẩu, ý, không làm tội gì và không nói dối, như thế gọi là người có giới.
202. Cho nên, nữ và nam, người có giới, thọ bát quan trai gồm có 8 chi, làm phước có quả vui, mới không bị quở trách, thì hằng đến cõi trời.

203. Bùa chú, phù phép, thân quyền không đem vui đến cho đời sau được, phần giới của người được trong sạch mới đem hạnh phúc đến cho người trong cõi sau.
204. Người có giới, tham thiền, dù sống một ngày cũng cao quý hơn kẻ phá giới, không có tâm kiên cố sống đến trăm năm.
205. Bậc trí tuệ mong mỗi ba điều an lạc: sự khen ngợi, sự được của cải, và sự sanh lên cõi Trời, thì phải trì giới.
206. Người không kết giao với kẻ dữ hằng được vui.
207. Kẻ thù ở nơi nào, bậc minh triết không nên ngụ nơi đó.
208. Dù bạn bè cũng không nên tin cậy.

209. Dù là người thân tín cũng không nên quá tín nhiệm.
210. Không nên tín nhiệm kẻ lợi kỷ.
211. Không nên thân mật với kẻ xấu.
212. Đừng kết giao với kẻ si mê, vì họ tương tự như kẻ thù vậy.
213. Bậc minh triết không nên kết giao với bậc vô trí thức, phải thân cận cùng bậc tịnh giả vì bậc vô trí thức hằng dẫn đến địa ngục, người tịnh giả hằng dắt đến cõi Trời.
214. Người mong sự vui vững bền phải lánh xa bạn ác, chỉ kết giao với bậc ưu tú và nên tuân lời dạy của Ngài.
215. Người kết giao với kẻ nào, làm bạn với người thế nào, họ sẽ như vậy, vì sự chung đụng với nhau hằng bắt chước nhau như thế.
216. Bậc minh triết kết giao với người có sự tín ngưỡng, có giới, đáng thương yêu, có trí tuệ và là bậc đa văn, vì sự kết bạn với người ngoan là điều thanh vượng.
217. Trí nhớ là pháp đánh thức trong đời.
218. Người có trí nhớ thường được vui.
219. Đức tin vững chắc rồi khiến lợi ích được thành tựu.
220. Đức tin là của báu của người trong đời này.
221. Người có đức tin, có trí tuệ, trú trong pháp đầy đủ giới hạnh, dù là một mình, hằng có lợi ích đến thân quyền và bạn bè.
222. Người nào ước ao được thấy bậc có giới, nghe chánh pháp, từ bỏ tâm dơ bẩn, keo kiệt, người đó gọi là bậc có đức tin.
223. Người có đức tin, gồm cả giới, đầy đủ thanh danh và phú túc, đi đến xứ nào, hằng được cúng dường trong xứ đó.
224. Những kẻ nào có tâm trong sạch cho cơm bằng đức tin, các kẻ đó được cơm cả đời này sang đời khác.
225. Con người thường bị lòng tham nó dục, nên chạy chỗ này, chỗ kia, như con dê, bị dân chúng rượt. Một phen đã bị cái tham nó buộc rồi, thì nạn khổ nó dồn dập trên mình mãi lâu. Nhà học đạo, muốn giữ mình trong sạch, phải đuổi xa sự gian tham.
226. Ở đâu có ngay thật là có đạo đức, ở đâu có đạo đức là có ngay thật, và đạo đức của người ngay thật với sự ngay thật của người đạo đức quý báu hơn hết ở đời này.
227. Không nên dòm lỗi người, không nên xem họ làm cái chi hay họ quên cái chi, mình hãy lấy mắt dòm lại lỗi mình, dòm coi mình làm những việc gì và quên những điều gì.
228. Phật dạy: nầy các tỷ khuru! Dầu các trò vì lẽ gì mà khổ, các trò cũng chẳng nên làm khổ kẻ khác.
229. Bước từng bước, làm từng việc, giữ từng giờ, đáng hiền nhân hằng dọn mình cho thật trong sạch dứt bỏ những sự dơ bẩn (tội lỗi) cũng như người thợ bạc théc vàng vậy.
230. Nhà học đạo, giờ khắc nào cũng phải dè dặt, cẩn thận và để ý coi chừng lời nói, việc làm và tư tưởng mình luôn. Dầu cho là ngày chót của kiếp mình, mình cũng giữ, làm tròn phận sự.

231. Lời nói ngay thật là điều cần yếu thứ nhất, lời nói hòa nhã là điều cần yếu thứ nhì, lời nói hiền lành là điều cần yếu thứ ba, lời nói hữu ích là điều cần yếu thứ tư.
232. Sự ham muốn và lòng luyến ái nó nảy sanh ra nơi mình và toan lẩn lớt, mình phải đánh ngã nó ngay, lúc nó mới phát sanh lên.
233. Nghĩ đến cái chết, đến cái đời mơ hồ không biết mình sống bao lâu và không biết thời thế nó xảy ra cho mình như thế nào, nghĩ như vậy, khiến mình ở theo chân lý.
Nghĩ rằng: nhân quả liên tiếp nhau không bao giờ sai chạy, nghĩ như vậy khiến mình tránh xa những điều tội lỗi. Nghĩ đến chỗ giả dối, đến sự ngăn ngại của đời đem so với các điều sau, khiến mình lo mà giải thoát.
Nghĩ rằng: chúng sanh chắt chứa trong lòng những mối dục vọng xấu xa, những sự bất công giả trá. Nghĩ rằng: rất khó mà chặt đứt tình dục, nghĩ như vậy, khiến mình tham thiền nhập định để đạt đến chân lý.
234. Tánh nét có chê mà mình không chịu sửa thì mình có lỗi lầm.
235. Nhìn chúng sanh bằng cặp mắt vô tư, tỏ ra người cao thượng.
236. Bao giờ mình bỏ nơi ở chung chạ với đời, đi ở yên trong nơi êm tịnh thì mình nên mừng.
237. Không thật có ý chí thì gây thêm nhiều lầm lạc và làm cho sự đã lầm lạc từ trước trở lại; còn thật có ý chí thì chẳng những khỏi lầm lạc thêm mà lại còn dứt được các lầm lạc từ trước nữa.
238. Giữa cơn dông tố, mấy hòn núi cao vẫn đứng vững; người hiền cũng như thế, mặc ai khen chê mình vẫn tự nhiên.

THIỆN NGÔN

(Của những bậc thượng lưu trí thức)

1. Những người khờ không bao giờ đọc sách, vì thế dịp may không bao giờ đến với họ.
2. Đánh thắng một vạn người không bằng tự thắng lấy mình.
3. Tỏ ra mình hơn người khác chưa phải là hay. Cái chân giá trị là có thể tỏ rằng: “Hôm nay mình đã hơn chính mình ngày hôm qua”.
4. Có lỗi đã là một điều lỗi, không nhận lỗi, lại là một điều lỗi nữa.
5. Cái gì tôi đã tiêu xài, bây giờ không còn nữa, cái gì tôi đã mua sắm, bây giờ tôi phải để lại cho người khác. Chỉ có cái gì tôi đã cho là còn thuộc về tôi.
6. Mãnh lực của sắc đẹp không tự nơi người đàn bà mà nó ở sự yếu đuối của những người đàn ông ngắm nhìn họ.
7. Người biết yêu thân, không quý gì rực rỡ.
8. Ngu độn thường bị người ta chê cười, thông minh bị người ta ghét vợ và ngờ vực, thông minh mà biết làm như ngu độn mới thật là khôn kín.
9. May mắn mà thành công, người ngu lấy làm mừng mà người trí lấy làm lo.
10. Lòng chính trực có thể bỏ quyết cho nhiều đức tin khác, nhưng không có lòng chính trực thì không có đức tính nào có giá trị cả. Dầu cho kẻ tài ba lỗi lạc đến đâu mà thiếu lòng chính trực thì cũng đừng nên tin cậy.
11. Nên làm việc chính nghĩa, chẳng cần tới ân hưởng báo đáp làm gì.
12. Phải chiến đấu với ba điều sau đây: bệnh tật của thân thể, sự ngu dốt của trí óc, sự say mê của lòng.
13. Khi vui đang tới thì vui mà chớ nên kiêu, khi họa tới thì suy nghĩ mà chớ nên phiền.
14. Người ta phân nhiều thất bại vì thiếu nghị lực hơn là vì thiếu tiền.
15. Thú nhận mình sai lầm là khiêm tốn, tỏ ra mình biết ăn ở hợp với đạo lý là hơn.

16. Muốn thành công, trước hết phải thành thật với mình và thành thật với người.
17. Tham tiền là cội rễ của mọi tội lỗi.
18. Người đại lượng đối với những lời thóa mạ bằng ân đức cao lớn.
19. Hay hoặc dở cũng đừng khi nào nói chuyện mình, vì khoe khoang là kiêu căng mà tự hạ là đại dột.
20. Đức thắng tài là quân tử
Tài thắng đức là tiểu nhân.
21. Nếu sợ mịch lòng nhau, thì không bao giờ thương yêu nhau.
22. Có ba thứ ngu dốt: không hiểu biết những gì mình đáng biết, hiểu biết không rành những điều mình biết, hiểu biết những gì mình không cần biết.
23. Nếu có người nào thuyết phục tôi và có thể chứng minh rằng tôi đã lầm lỗi, tôi vui lòng mà sửa đổi vì tôi sẽ tìm thấy chân lý.
24. Khi ai thóa nhục tôi, tôi cố nâng cao tâm hồn để cho sự thóa mạ không tới tôi.
25. Lời nhã nhặn, lời ôn tồn tự trọng là lời mãnh liệt nhất.
26. Ở đời những gì thung dung thì còn mà cấp bách thì mất, việc mà thung dung thì có ý vị, người mà thung dung thì thường sống lâu.
27. Biết người nói dối mà không thềm nói ra miệng, bị người khinh mà không giận ra mặt, như thế, thì có ý vị và thâm dụng vô cùng.
28. Lửa bốc lên cao, nước chảy xuống thấp thế mà lửa bao giờ cũng thua nước.
29. Nói không suy nghĩ tức là bản không nhắm.
30. Một trái cây bề ngoài đẹp mà thúi trong ruột là hình dung một tâm thức xấu xa, dưới một hình thức đẹp đẽ.
31. Kẻ thấy nghèo không sợ, thấy khổ không nao là người không ai nhiếp phục được.
32. Cái lưỡi lừa cam quý hơn cái lưỡi lừa dối trá.
33. Khi ta phán đoán vội vàng thì ta thường phán đoán sai lầm.
34. Người có học thức hơn hết còn dốt nhiều chuyện.
35. Nói tức là phí, nghe tức là thâu.
36. Được thì tự cao, mất thì điên đảo đó là tâm thức của kẻ tiểu nhân.
37. Mang tật nhỏ mọn chẳng bao giờ thông thả.
38. Người ơn ta chẳng những là giúp công giúp của, thương ta cũng là ơn, mà biết ta lại là quý hơn.
39. Siêng năng là cái tánh quý vô giá, cẩn thận là cái luật giữ mình.
40. Người kém thông minh, nhưng say sưa với công việc, sẽ tiến mạnh và hơn người cực thông minh mà lãnh đạm với công việc.
41. Tôi không sợ những người phản đối tôi, mà chỉ sợ những người không đồng ý với tôi, nhưng lại hèn đến nỗi không nói ra.
42. Kẻ thương người tất biết làm cho người thương mình, kẻ biết làm cho người thương mình, tất không có điều kiện nào mà không làm được.
43. Trăm lần nghe không bằng trăm lần thấy.
44. Tôi đã tạo hạnh phúc cho tôi bằng cách chê sự ham muốn hơn là làm thỏa mãn.
45. Người sống nhiều không phải là người nhiều tuổi nhất, mà chính là người đã từng trải nhiều nhất.
46. Kẻ nào chỉ hy vọng vận may sẽ đi đến thất vọng. Làm việc là cội rễ của mọi đắc thắng.
47. Đẹp không do thân đẹp, mà do việc làm đẹp.
48. Người đáng thương nhất là người cô độc.
49. Hãy cố học suy nghĩ cho chín chắn, đó là nguyên tắc của chân lý.
50. Một trái tim không lý tưởng là một bầu trời không tinh tú.

51. Ý lại sức người ắt không khỏi vất vả thất bại chua cay.
52. Sự nương cậy mạnh mẽ và chắc chắn hơn hết là nương cậy nơi sức mình.
53. Ta biết có thân mạng mà quên bỏn phận cũng như ta biết cái sống mà không biết giá trị của cái sống.
54. Ta phải phòng thủ sức phản động của hành vi, thì chẳng bao giờ rầu rĩ.
55. Muốn tránh sự khổ não phiền phức, trước hết, phải trừ diệt sự ham muốn bất chánh và lòng dục vọng lằng nhằng.
56. Tính tình cẩn thận, cư xử đằm thắm làm việc gì cũng nên.
57. Với kẻ thấp hèn chẳng nên nói chuyện cao xa.
58. Ta nên sợ người ơn, chẳng nên sợ kẻ thù.
59. Quý hơn hết là gần với người nhân, hạ tiện hơn hết là gần với người bất nghĩa.
60. Làm mất tự do của người là không biết giới hạn tự do của mình.
61. Ta trung tín với ta, là ta đã được cây thước đo lòng người.
62. Xem tay xem tướng mà làm gì, mạng vận ở nơi tâm ta, ta có thể thay đổi được mà.
63. Lòng nhân ái phải chan hòa vào mỗi việc làm.
64. Hoàn cảnh đổi mà lương tâm không đổi, mới thật là quân tử.
65. Mê say việc nghĩa bao nhiêu là hô hấp cái không khí ngọt ngào phúc đức bấy nhiêu.
66. Nên thương hại kẻ tiểu tâm, vì họ mờ ám chưa rõ kiếp phù sinh.
67. Cái thói nhỏ mọn thật là khổ cho mình.
68. Có công phu mới mong kết quả, có làm lành mới mong hạnh phúc.
69. Cái chí cương quyết, nhẫn nại và sự cần mẫn nó đem lại cho ta nhiều kết quả tốt đẹp.
70. Việc có thể giúp được mà không giúp, ấy là ngưng bước đường nghĩa hiệp của ta, cũng tự làm lùi sự tiến hóa.
71. Tâm được mát mẻ thơ thới hoan lạc và sáng suốt là bởi hấp thụ được cái không khí ký vãng của Thánh nhân và Hiền triết.
72. Tâm phải trầm tĩnh để xét lý trong thiên hạ.
73. Tự xét mình mà thấy tất cả chuyện đều trong sạch và thành thật thì không có điều gì sung sướng cho bằng.
74. Sự lặng lẽ cô độc là nơi nương tựa tự nhiên của những tâm hồn cao thượng.
75. Càng khiêm nhượng thì người đời càng quý, càng khoe khoang thì thiên hạ càng oán ghét.
76. Nuôi con không dạy lỗi mẹ cha.
77. Không gì đẹp hơn sự thật.
78. Không gì thu phục lòng người bằng sự thật.
79. Không có cái gì vĩ đại mà thành công, nếu không cố gắng.
80. Niết-bàn tức là hư không. Hư không tức là không còn thiện hay ác.
81. Không có sự đốt nát nào nhục nhã cho bằng tin tưởng mình hiểu những gì mình chưa hiểu.
82. Người ta ai mà không có lỗi, mà tự sửa được lỗi mới là điều hay.
83. Biết hay mà không tin gọi là dở, biết dở mà không chừa gọi là ngu.
84. Người chê ta phải là thầy ta, người khen ta mà khen ta phải là bạn ta, người nịnh hót là kẻ hại ta.
85. Câu nói như tên không nên bắn bậy, đã lọt vào tai ai thì không thể nói chuyện rút ra được.
86. Người quân tử không hành động mà người ta cũng kính, không nói mà người ta cũng tin.

87. Chỉ trích để xây dựng cho nhau là thái độ của người quân tử. Trái lại chỉ trích để tìm cách trả thù là hành động của kẻ tiểu nhân.
88. Từ chối lời khen tức là được khen hai lần.
89. Nghe nhiều thêm khôn ngoan, nói nhiều hối hận nhiều.
90. Chẳng có sự bí mật nào mà không được phơi ra ánh sáng.
91. Nếu mong rằng người khác phải giữ bí mật cho mình, trước tiên mình phải tự giữ lấy.
92. Nếu thi ân thì đừng nhớ nó, nếu được thụ ân thì đừng quên nó.
93. Chẳng có ai bị người khác lừa dối bằng chính mình lừa mình.
94. Tự nhận lỗi là việc đưa đến sự vô tội.
95. Hãy suy nghĩ những điều mình nói nhưng đừng nói tất cả điều mình nghĩ.
96. Lý luận và phán xét là tính chất của người lãnh đạo.
97. Người ngay thật nói sao làm vậy. Người ngay thật không nói sai sự thật.
98. Người bạn tốt phải cố tránh sân hận.
99. Tín nhiệm là yếu tố nhất của tâm giao.
100. Lấy oán báo oán thì oán thù chồng chất.
101. Khi thấy khó chịu trước lỗi của kẻ khác thì phải xét mình lại và coi có làm như họ vậy không.
102. Khi đàn bà nói với mình, mình hãy mỉm cười mà đừng tin họ.
103. Từ xưa đến nay, không việc ác nào trên đời mà không có đàn bà nhúng tay vào chút ít.
104. Những nguyên tắc của đạo lý là những chân lý tuyệt đối.
105. Đạo lý là nền tảng của xã hội.
106. Tất cả phẩm cách của ta nằm trong tư tưởng. Vậy hãy luyện tập tư tưởng đúng: đó là nguyên tắc của đạo lý.
107. Không phải cái đẹp của người đàn bà hấp dẫn mà chính sự tao nhã của họ.
108. Quyết định sắt đá là khôn ngoan ở trình độ cao nhất.
109. Người nhẫn nại hơn người bạo dạn và kẻ chế ngự trái tim mình có giá trị hơn người chiếm các thành thị.
110. Phải kiên tâm để làm chủ mình và kẻ khác.
111. Những người tầm thường hay tìm những giải pháp kỳ lạ, các bậc siêu nhân hằng luôn luôn tìm những giải pháp giản dị nhất.
112. Hành động trong lúc phẫn nộ không khác nào giương buồm ra bể khơi giữa cơn dông tố.
113. Mưu toan hạnh phúc cho nhân loại là một công trình thật cao quý, mà biết đem lại sự vui cho kẻ khác cũng là điều đáng kể.
114. Người mạnh là người giản dị trầm tĩnh.
115. Mọi người đều nói tới quyền lợi, không mấy ai nói tới bổn phận.
116. Bất luận người nào cũng có một cái gì hơn tôi, vì thế luôn luôn tôi có thể học hỏi thêm khi giao thiệp với họ.
117. Đáng trọng phụ không bao giờ làm một điều gì để hạ thấp kẻ khác.
118. Muốn điều khiển phải biết người, muốn biết người phải nghe họ nói.
119. Chỉ có đức khiêm nhường làm cho tăng cái danh vọng người mà thôi.
120. Quân tử không để lời khen quyến rũ, cũng không sợ lời chê bai.
121. Tâm địa bình tĩnh thì tự nhiên khoan khoái, công bình, chánh trực.
122. Người đời thường tiếc cái đã qua, mong cái sắp đến, mà hững hờ sao lãng cái hiện đang có.

123. Người cao quý là người lúc nào cũng có thái độ ung dung, mềm mỏng, thân ái, bình dân, dễ cảm kích, dễ chịu người, nói đến không thấy nhàm, càng thấy càng biết, càng kính phục.
124. Nhân nhượng với người dưới mà vẫn thản nhiên giữ được chân giá trị, tới gần người ấy ta thấy được dễ chịu và vẫn phải gìn giữ.
125. Biết mình thì mới điều khiển mình được.
126. Quân tử hợp quần với mọi người mà không bè đảng.
127. Cuộc đời là trường gây dựng nhân phẩm.
128. Sống ngày nào hay ngày ấy, nhưng mỗi người trong ngày đều phải cố công làm việc.
129. Người quân tử không vì nghèo túng mà trễ nải việc học hành đạo lý.
130. Một lời nói có hiệu năng hơn một câu nói hay.
131. Sáng đến mà còn dự dự, chưa muốn dậy thì hãy nghĩ: “Ta dậy để làm tròn cái thiên chức của con người”.
132. Kín đáo là bí quyết thành công; phải nghe nhiều nói ít để làm cho có hiệu quả.
133. Kẻ biết người là khôn, kẻ biết mình là sáng.
134. Muốn có an lạc trong tâm thì tìm nó trong hành động.
135. Không có việc hèn cũng không có người hèn, hèn là khi nào làm việc quá quấy quá bậy bạ.
136. Lúc nào cũng an nhiên, chớ để cho đau khổ lo âu, buồn nã chế ngự mình.
137. Ta ít có dịp làm điều đức hạnh lớn lao nhưng giờ ta cũng có thể làm những việc đức hạnh nhỏ nhen được.
138. Tự luyện cho mình thói quen đọc kinh sách là tự tạo cho mình một nơi ẩn náu tránh khỏi hầu hết mọi khổ sở ở đời.